

מצווה לנפש

תובנה מעשית ממצווה הנלמדת בפרשת השבוע

»»

פרשת וישלח

»» יש כח? «««

המצווה בפרשה: על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה אשר על כף הירך עד היום הזה כי נזע בכף ירך יעקב בגיד הנשה (בראשית לב, לז).

שתי גישות מרכזיות קיימות בדברי חכמינו אודות המסר הנלמד מאיסור אכילת גיד הנשה. הראשונה היא דרכו של בעל ספר החינוך. לדבריו, המסר הוא שהכח של עם ישראל יישאר תמיד. 'שאף על פי שיסבלו צרות רבות בגליות מיד העמים ומיד בני עשו, שיהיו בטוחים שלא יאבדו אלא לעולם יעמוד זרעם ושמם, ויבוא להם גואל ויגאלם מיד צר. ובזכרם תמיד ענין זה על יד המצוה שתהיה לזכרון, יעמדו באמונתם ובצדקתם לעולם. ורמז זה הוא לפי שאותו מלאך שנלחם עם יעקב אבינו, שבא בקבלה שהיה שרו של עשו, רצה לעקרו ליעקב מן העולם הוא וזרעו ולא יכול לו. וציערו בנגיעת הירך, וכן זרע עשו מצער לזרע יעקב, ולבסוף תהיה להם ישועה מהם. כמו שמצינו באב שזרחה לו השמש לרפואתו ונושע מן הצער, כן יזרח לנו השמש של משיח וירפאנו מצערנו ויגאלנו, אמן במהרה בימינו'.

למרות הקושי, למרות האתגרים, עם ישראל ינצח בסוף. גיד הנשה מזכיר לנו כי גם אם מדי פעם אנו חוטפים מכה שנראה שלא נתאושש ממנה, נזכור כי השמש עוד תזרח, הישועה תגיע ונצחוננו מובטח.

הרב שמשון רפאל הירש מציג גישה שנראית, על פניו, הפוכה בתכלית. על פי דרכו, גיד הנשה בא ללמד אותנו את ההיפך. גיד הנשה הוא החלק שמאפשר יציבות לגוף כולו. זה החלק שנותן תמיכה לאדם המבקש לעמוד ביציבות. המכה בגיד הנשה מלמדת כי לדורות לא יהיה לבני ישראל כח עליו הם יכולים יהיו להיסמך ולהישען. הכח הפיזי יהיה תמיד בידי האויבים שלנו, בידי בני עשיו. "כוחו של יעקב – ישראל תלוי בכוחות אחרים נעלים יותר, שחרבו של עשו לא תוכל להם. בשעה שיעקב נופל, הרי סיבת נפילתו אינה במיעוט כוחו החומרי. הוא נופל מתוך שלא השכיל לקיים לעצמו את שמירת אלהיו. בשעה שישראל עומד, הרי סוד

עמידתו הוא – לא בסעד החומרי האיתן – אלא בכוח אלהיו הנושאו על כנפי נשרים. הוא הדבר שנשלח ליעקב והמסור לעד אל לב ישראל..."

לעם ישראל אין כח פיזי. סוד הישרדותו והצלחתו הוא רק ההישענות על מי שאמר והיה העולם ועל דבקות בו ובדרכו.

מתוך שני ההסברים הללו עולה השאלה המתבקשת. אם כך, מהו המסר אותו עלינו לקחת לחיי היומיום ממצווה זו? את הידיעה כי הכח של העם הוא נצחי, או אדרבה, את ההבנה כי אין לנו כח כלל וכי כוחנו במישור הרוחני ולא במישור הגשמי כלל?

נראה כי שתי גישות אלה משלימות זו את רעותה.

כאשר אדם לומד להכיר את עצמו עליו לשנן שני משפטים יסודיים, נכונים אך נראים כסותרים. מחד, עליו לזכור תמיד כי 'בשבילי נברא העולם'. האדם הוא נזר הבריאה והעובדה שהוא כאן, חי וקיים, מעידה שהעולם כולו נועד עבורו ולטובתו. מאידך, צריך אדם להזכיר לעצמו שוב ושוב את פסוקו של אברהם אבינו 'ואנוכי עפר ואפר'. חסר התחלה, חסר גם סוף. ענווה בתפארתה. כיצד ניתן לשלב את שני המסרים הללו?

מתברר כי הדרך הטובה ביותר לחיות בעולם היא באמצעות שמירה על איזונים ובלמים. הכרה והתבוננות בערך העצמי של היחיד, מתוך ענווה ותחושת אפסיות ביחס לעולם כולו. רק אדם שמצליח להעריך את עצמו ואת כוחותיו יחד עם הבנה עמוקה שיש לו עוד מרחק עצום עד שיגיע לשלמות, הוא האיש שיצליח בכל אשר יפנה.

גם כעם עלינו לשנן ולזכור את שני ההיבטים הללו. מצד אחד ברור כי הכח שלנו אינו פיזי, הכח שלנו הוא רוחני. מאידך עלינו לזכור כי דווקא משום כך הניצחון שלנו מובטח. גם כאשר אנו עוברים אתגרים, קשיים ומהמורות, אל תיפול רוחנו ואל ירך לבבנו. אנחנו בכיוון. אל תירא ישראל! אין לנו כח פיזי, אבל אנחנו בדרך לניצחון ולהצלחה, וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה.

שבת שלום!

אליהו אילני